

RURALIA

HELSINGIN YLIOPISTO
RURALIA-INSTITUUTTI
1 • 2018

ERÄTALOUESTA HYVINVOINTIA S. 8–9

Pääkirjoitus

Ratkaisemisen taito

Helsingin yliopisto on juuri uudistanut kaikki koulutusohjelmansa. Se on ollut kunnianhimoisen urakka koko yliopistoyhteisölle. Varsinkin monista uusista maisteriohjelmista on pyritty rakentamaan monitieteisiä kokonaisuuksia, joissa keskiössä on ratkaisuja kaipaava tulevaisuuden yhteiskunnallinen haaste. Ymmärrettävästi keskustelua on herättänyt oppiaineiden rooli ja opiskelijoiden akateemisen identiteetin kehittyminen. Menetetäänkö jotakin arvokasta, jos opiskelijat jatkossa kytkeytyvät löyhemmin oppiaineisiinsa? Entä heikennetäänkö opiskelijoiden valmiuksia hakeutua jatkossa tutkijakoulutukseen, jos maisteriohjelmien tietosisältö on kovin moniaineinen?

Ruralia-instituutissa monitieteisyys, tieteidenvälisyys ja käytännön ratkaisujen sommittelu yhdessä sidosryhmien kanssa on ollut toiminnan ytimessä sen perustamisesta lähtien. Monialaisen tiedon syntetisoin ja ratkaisukeskeisen yliopistolaisen 'ammatti-identiteetin' löytäminen on ollut kiinnostava oppimisprosessi. Vahvoja oppiaineissa omaksuttuja näkökulmia ei ole tarvinnut hylätä, mutta holistiseen näkökulmaan siirtyminen on vaatinut erityistä ponnistelua. Tutkimuksen ja kehittämisen vuorovaikutusta on instituutissa pyritty jäsentämään 'pöytä'-metaforien kautta. Miten kiinnostava uusi tieto löydetään tiedeyhteisön voimakkaasti pirstoutuneista tutkimuspöydistä ja tuo-

daan inspiroimaan kehittämispöytiä, jossa läsnä on myös käytännön toimijoita? Miten hallitaan sidosryhmien erilaisia intressejä samalla kun yhdessä tulkitaan uuden tutkimustiedon arvoa ja merkitystä? Entä miten yhdistetään käytännön toimijoiden kokemustietoa ja tutkimustietoa ratkaisujen kehittelyssä? Kysymyksiin ei ole yksinkertaisia vastauksia, mutta yliopiston tulisi kouluttaa ihmisiä, joilla on hyvät valmiudet johtaa kuvattua yhteiskehittelyä myös tilanteissa, joissa toimijoiden intressit eivät ole yhtenevät.

Mielestäni monitieteisyyttä ja ratkaisukeskeisyyttä kannattaa yliopistossa opettaa mahdollisimman varhain – vähän samoin kuin vieraita kieliä peruskoulussa. Akateemisen asiantuntijuuden voi ymmärtää sup-piloksi, jossa oma oppiaine tuo syvyyttä ja kaikki muu tietoaaines leveyttä. Suppiloaan voi kukin kehittää koko työuran, mutta jo varhain on hyvä ymmärtää, että siinä on oltava kumpaaakin ulottuvuutta. Keskeistä on halu ja kyky nähdä asioiden välisiä linkityksiä ja kunnianhimo tehdä konkreettisia esityksiä asioiden nykyistä paremmasta hoitamisesta. Tänä kesänä Ruralia-instituutin projekteissa työskentelee ennätysmäärä opiskelijoita harjoittelijoina ja tutkimusavustajina – yhteensä lähes 20 kappaletta. Kaikille on luvassa haastavia töitä verkostoissa, joissa mukana on eri alojen tutkijoita ja myös sidosryhmiä yhteiskunnan eri kentiltä. Toivomme, että

Kuva Jaana Huhtala

opiskelijoille jää rohkaiseva kokemus tieteidenvälisyydestä ja tutkimustiedon ja käytännön kokemuksen hedelmällisestä vuorovaikutuksesta.

Ruralia-instituutti täyttää tänä vuonna 30 vuotta. Juhlavuoden teemaksi valitsimme maaseudut ja kaupungit – yhdessä kestävämpiä. Kuten moni arvaa, ajatuksemme on ollut kannustaa tarkastelemaan tulevaisuuden yhteiskunnan kestävyttä mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Helsingin yliopisto tarjoaa tähän nyt hedelmällisen alustan, kun Helsinki Sustainability Science Center (HELSUS) ja siihen kytkeytyvä kaupunkitutkimuksen instituutti käynnistävät toimintaansa. Molemmat määrittelevät visionsa tieteidenvälisyydestä ja ratkaisukeskeisyydestä samalla tavalla kuin Ruralia-instituutti. Luvassa on siis kiinnostava uusi vuosikymmen. Motivaatiota lisääisi entisestään, jos OKM keksii tavan myös kannustaa yliopistoja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden suuntaan. Tällä on merkitystä myös yksilötasolla – uskaltaako nuori tutkija panostaa yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen, jos urakehityksen mittarina käytetään pelkästään kansainvälisiä huippujulkaisuja. Ei ole olemassa vaaraa, etteikö yliopistoyhteisö ymmärtäisi korkeatasoisen tieteen olevan kaiken vaikuttavuuden lähtökohta.

*Sami Kurki,
Ruralia-instituutin johtaja*

Tässä lehdessä:

Pottua luomuna, kiitos!

Miten jaksaa ammatillinen koulutus maaseudulla?

Pääkirjoitus	2
Ratkaisemisen taito	2
Yliopisto biotalouden edelläkävijäksi	3
Luomuperunaa onnistuneesti ammattikeittiöön	4
Yhteisyrityttäjätyöllä tuloksiin	6
Maaseudun ammatillisen koulutuksen järjestämiseen vaikuttavia tekijöitä	7
Erätaloudesta vetovoimaa maaseudun hyvinvointiin	8
Lähde luomun matkaan	10
Ruralia-instituutin uusi johtokunta	11
Japanin kotiseutulahjoitus – <i>furusato noozei</i> – kaupunkien ja maaseutujen toimijoiden vuorovaikutuksena	12
Ruralian juhluvuoden valokuvauskilpailu käynnissä!	13
Ruralia mukaan digiaineistojen tutkimuskäyttöpilottiin	13
Makupaloja tiedejulkaisuista	14
Ruralian kandidurssilla koulutetaan tulevia maaseudun kehittäjiä	15
Uusia kasvoja	15

Ritva Toivonen
Dekaani,
maatalous-metsätieteellinen tiedekunta,
Helsingin yliopisto

Yliopisto biotalouden edelläkävijäksi

Päivä paistaa. Olen huhkinut koko viikonlopun puutarhassa, sillä hetken päästä on jo liian myöhäistä. Ensi viikolle luvattujen kesäsäiden jälkeen on jo liian myöhäistä. Olen iloisella mielellä, sillä aurinko paistaa pitkästä aikaa myös Suomen taloudesta. Kevään tuoreet talousennusteet nimittäin lupaavat kansantalouden jatkavan tänä- ja ensi vuonna lähes kolmen prosentin lukemissa.

Kasvu ulottuu myös maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan kannalta keskeisille toimialoille. Metsätuotteiden kysyntä kasvaa, kun maailmalla tarvitaan puukuitua tyydyttämään muun muassa lisääntyvää pakkausmateriaalitarvetta. Lisäksi uudenlaisten biokuitujen ja -kemiaalien kysyntä kasvaa ja rakentamisessa puu on jälleen kysytty materiaali. Ruokaan on tuskin koskaan kohdistunut niin paljon mielenkiintoa kuin nykyään. Tosin perinteiseen maatalouteen ja sen lyhyen aikavälin markkinanäkymiin tämä hypetys ulottuu vain muutaman pilkahduksen verran. Kasvua vauhdittaa biotalous – eli maailmalla virinnyt kiinnostus luoda kestävä ja tehokasta tuotantoa, joka perustuu uusiutuviin luonnonvaroihin fossiilisten sijasta. Synnä on huoli ilmaston lämpenemisen haitoista ja kaikkiaan kasvava kysyntä, kun maailman väkiluku nousee nopeasti. Biotalouteen liittyy myös ajatus mahdollisimman säästeliästä materiaalien käytöstä ja kierrätyksestä.

Tavoite bio- ja kiertotaloudesta vaikuttaa järkevältä. Suomella on hyvät lähtökohdat menestyä tässä uudessa taloudesta, sillä biopääomalla mitaten olemme kansakuntana Euroopan kärkijoukoissa. Meillä on myös erinomaista henkistä ja käytännön osaamista metsä- ja maataloussektoreilla.

Yksioikaisesti biotalous ei silti merkitse perinteisen maaseudun nousu-

kautta. Urbanisaatio on tosiasia Suomessa ja globaalisti. Ihmiset valitsevat erilaiset elämäntavat ja asumisolosuhteet kuin aiemmin. Biotalouden ohella tämä haastaa perinteiset maa- ja metsätalouteen perustuvat businekset radikaaliinkin uudistumiseen. Maatilojen määrä putoaa arvioiden mukaan vielä reilusti nykyisestä ja metsänomistus sirpaloituu entisestään. Uusina trendeinä visioidaan ruoan ja kuitujen tuotannon sijoittumista uudenlaisten teknologioiden myötä myös kaupunkeihin lähelle kuluttajia. Ehkäpä toisaalta luontoon perustuvat elämykset muodostuvat viimein urbanisaation myötä sellaisiksi, että niihin perustuen voi syntyä laajamittaista ja kannattavaa palveluliiketoimintaa.

Tulevaisuus on toistaiseksi arvuuttelua. Varmaa mielestäni on kuitenkin se, että maaseutu ja kaupunki tulevat muuttamaan biotalouden ja urbanisaation kautta erilaisiksi asumis- ja elinkeinoympäristöiksi kuin millaisina ne nyt koemme. Suomella on tässä enemmän mahdollisuuksia kuin menetettävää, kunhan otamme aktiivisen edelläkävijän otteen. Tässä tieteellä on vahva rooli. Minusta Helsingin yliopistolla, ja eritoten maatalous-metsätieteellisellä tiedekunnalla, on vastuullinen tehtävä luoda etunojaa ottaen biotalouden mahdollisuuksia realisoivaa uutta tieteellistä tietoa ja ratkaisumalleja. Tässä tarvitaan vahvaa linkkiä myös soveltamiseen, missä Ruralialla on tärkeä rooli.

Myös tiedekunnassa keväinen kasvun tunnelma nostaa mielialaa, vaikka talouden osalla painitaan vielä säästöjen ja leikkausten jälkimainingeissa. Maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan hakis- ja määrät nimitään kasvavoivat mukavasti. Biotalouden alat kiinnostavat siis myös nuoria tulevaisuudentekijöitä!

RURALIA 1 | 2018

Ruralia on Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin lehti, joka ilmestyy kaksi kertaa vuodessa.

Julkaisija
Helsingin yliopisto
Ruralia-instituutti

www.helsinki.fi/ruralia
etunimi.sukunimi@helsinki.fi

Päätoimittaja
Sami Kurki

Toimitusneuvosto
Jaana Huhtala
Sami Kurki
Sirpa Piskonen
Heidi Väliaho

ISSN
1796-4857 (Painettu)
1796-4865 (Verkkajulkaisu)

Tilausasiat
ruralia-tiedotus@helsinki.fi

Graafinen ilme
Mainoscraft Oy ja
Jaana Huhtala

Taitto
Jaana Huhtala

Painopaikka
I-print Oy, Seinäjoki

Kannen kuva
Pixabay

Teksti **Hanna-Maija Väisänen** ja **Sari Iivonen** | Kuva **Pixabay**

Luomuperunaa onnistuneesti ammattikeittiöön

Ruoan kulutus ja tuotanto ovat Suomessa luomuistuneet viime vuosina. Myös ammattikeittiöissä luomun käyttö lisääntyy vuosi vuodelta. Peruna on yksi perusraaka-aineista ammattikeittiöiden valmistamissa aterioissa ja luomuun sitoutuneet keittiöt haluaisivat tämän perusraaka-aineen luomuna. Luomuperunaketju päättyy kuitenkin harvemmin ammattikeittiöön. Miksi näin on ja miten saataisiin luomuperunaketju onnistuneemmin ammattikeittiöön?

Luomuperunaketjun toimivuuden esteitä on löydettävissä niin viljelijä- kuin ammattikeittiösektorista. Luomuperunan käyttöä ammattikeittiöissä estää luomuperunan heikko saatavuus suurempina erinä, korkea hinta ja alhainen jalostusaste. Ammattikeittiösektorin vaatimukset perunan prosessoinnin osalta ovat myös kasvaneet. Luomuperunan tuottajat puolestaan eivät ole nähneet ammattikeittiöitä kiinnostavina asiakkaina, vaikka niille tuottajat voisivat tarjota pidempiäaikaisia ja säännöllisiä toimituksia. Suurkeittiötoimitusten vaatimaa jalostustoimintaa ei ole nähty kiinnostavana sen työläyden, investointivaatimusten ja toisaalta jalosteista maksettavan alhaisen hinnan takia.

Tästä huolimatta on luomutuottajia, jotka ovat löytäneet ammattikeittiöistä asiakkaita ja ammattikeittiöt ovat saaneet haluamaansa luomuperunatuotetta. Miten nämä onnistuneet liiketoimintasuhteet ovat syntyneet? Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti tutki luomuperunan toimitusketjujen liiketoimintasuhteen rakentumista ja onnistuneen luomuperunaketjun avaintekijöitä haastatteleamalla luomuperunantuottajia ja luomuperunaa käyttäviä ammattikeittiöitä. Tutkimus oli osa Petlan koodinoimaa ja MMM:n rahoittamaa Perunan menekinedistämisen, tiedotuksen ja koulutuksen edistäminen -hanketta.

Mistä syntyy onnistunut liiketoimintasuhde?

Onnistunut liiketoimintasuhde perustuu useimmiten siihen, että siinä pystytään synnyttämään lisäarvoa kaikille ketjun jäsenille. Luomuperunantuottajan on tarjottava ammattikeittiöille sitä mitä se tarvitsee ja arvostaa. Perunantuottajan puolestaan on saatava riittävä rahallinen korvaus asiak-

kaalta. Tärkeää siis on, että kumpikin taho ymmärtää toistensa tarpeet ja mahdollisuudet toimia. Onnistuneen luomuperunaketjun ytimessä on juuri tämän arvon rakentumisen ymmärtäminen.

Luomuisuus perunassa voi jo sinällään olla se arvo, jota keittiöt hakevat, mutta useimmiten siihen yhdistyy muitakin arvotekijöitä. Luomuperunaan liitetään laadullisia ja käyttöön liittyviä vaatimuksia. Ammattikeittiöt arvostavat erityisesti makua, tuoreutta, perunamukuloiden oikeaa kokoa, lajikkeen soveltuvuutta ruoan valmistukseen ja riittävää jalostusastetta. Näissä edellä mainituissa asioissa toivottiin kehittymistä, jotta saataisiin luomuperuna paremmin kohtaamaan ammattikeittiön tarpeet. On myös keittiöitä, jotka tekevät ruuan käsittelemättömistä raaka-aineista lähtien; näiden ruoanvalmistusideologiaan kuoriperuna on jopa toivottua.

Luomuperunan viljelijälle on tärkeää, että hän saa tuotteelleen riittävän hinnan ja näin pystyy turvaamaan toimintansa. Viljelijät ovat tietoisia perunoiden laadusta, turvallisuudesta sekä lajikkeiden ominaisuuksista. Tyypillisin luomuperunatuote, jota tuottajat tarjosivat, oli pesty kuorellinen peruna. Useimmiten viljelijät itse kuljettavat perunan keittiöille, mitä pidetään palveluna ostajalle. Pienten erien kuljetuksesta syntyvät kuljetuskustannukset mainitaan kuitenkin yhdeksi liiketoiminnan haasteeksi.

Tutkitut luomuperunaketjut olivat menestyksekkäitä, koska tuottaja ja ammattikeittiö olivat löytäneet toisensa, toimijoilla oli toisinsa keskusteluyhteys, ammattikeittiö oli sitoutunut luomuun sekä luomuperunan käyttöön. Ennen kaikkea keskeistä onnistumisessa oli se, että luomuperunaketju toi lisäarvoa kummallekin osapuolelle, vaikkakin jouduttiin tekemään ”myönnytyksiä” puolin ja toisin.

**Hanna-Maija Väisänen
ja Sari Iivonen**
Luomuperunaa onnistuneesti
ammattikeittiöihin
**Helsingin yliopisto
Ruralia-instituutti
2018**
Raportteja 177

Yhteisyrittäjyydellä tuloksiin

Etelä-Savoon perustettiin vuosien 2016–2018 aikana viisi osuuskuntaa OSKU – Yrittäjänä osuuskunnassa -hankkeen avustuksella. Hanke järjesti osuuskuntaa perustamassa olleille ryhmille osuuskuntayrittäjyysskoulutusta, avusti sääntöjen laatimisessa sekä järjesti osalle näistä perustetuista yrityksistä hinnoittelu-, markkinointi- ja tuotteistamiskoulutusta.

Asiantuntijaosuuskunta Mielekäs

Osuuskuntaan kuuluu yhdeksän akateemisesti koulutettua henkilöä, myös tohtoreita ja tohtorikoulutettavia, joiden tavoitteena on kehittää asiantuntijatyötä mielekkääseen ja mielenterveyttä edistävään suuntaan. Osuuskunta etsii ja kehittää asiantuntijatehtäviä, joissa voi toimia myös osa-aikaisesti kunkin oman elämäntilanteen mukaan. Jäseniltä löytyy osaamista muun muassa seuraavilta aloilta: työelämän kehittäminen, mielenterveys ja sen haasteet, kokemusasiantuntijuus, taidelähtöiset menetelmät, pelien käyttö pedagogiikassa, eettiset ja uskontoon liittyvät kysymykset, Venäjä-tuntemus sekä monikulttuuriset työympäristöt. www.oskmielekas.blogspot.fi

Biohauen tuottajaosuuskunta

Mikkelin Haukivuoren taajamaan perustettiin biokaasun tankkausasema, jonka kaasu tuotetaan yksinomaan lantaa käyttävässä biokaasulaitoksessa. Laitos on osakeyhtiö, jossa pääosakkaana on paikallinen sähköyhtiö. Osakeyhtiön rinnalla toimii 14 karjatilän muodostama osuuskunta, joka toimittaa laitokselle kuivalantaa ja separoitua lietelantaa. Tavoitteena on jalostaa mahdollisimman suuri osuus tuotetusta biokaasusta liikennepolttoaineeksi. Katso lisätietoja esim. www.proagria.fi/sites/default/files/attachment/biohauki_jauhaa_lannan_polttoaineeksi_artikkeli_0.pdf

Metsäosuuskunta Tammi

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (Xamk) metsätalousinsinööriopiskelijat perustivat osuuskunnan, joka mahdollistaa harjoittelun ja työskentelyn metsäalalla jo opintojen aikana. Näin opitaan myös työn hinnoittelua, markkinointia ja yrityksen hallintoa, sillä yrittäjyys on alalta valmistuville

Hyvin suunniteltu ja huolella perustettu osuuskunta on pitkäikäinen yritys.

todennäköisin työllistymisvaihtoehto. Osuuskunnan palveluihin kuuluvat muun muassa taimien istutus, taimikonhoito, rajalinjojen aukaisu ja nauhoitustyö. Se vuokraa myös henkilöstöä kiireavuksi. www.metsaosuuskuntatammi.fi/

Osuuskunta Metio

Osuuskunta on monilainen asiantuntija-osuuskunta, jonka jäsenistöön kuuluu hierojia/urheiluhierojia, fysioterapeutti, kosmetologi ja kielenkääntäjä. Lisäksi osuuskunta tarjoaa erilaisia koulutus-, konsultointi- ja asiantuntijapalveluja sekä muun muassa studioäänitys- ja musiikin julkaisupalveluita. www.metio.fi/

Saimaa Coop Osk

Osuuskunta tähtää Puumalan matkailun ja koko alueen kehittämiseen. Se toimii yhteis-

kunnallisena yrityksenä, ja se on myös yhteisetoosuuskunta: jäseniksi voivat liittyä sekä palveluja tuottavat että palveluja käyttävät yksityishenkilöt, yritykset tai muut yhteisöt. Osuuskunta on yhden matkailuyrittäjän perustama ja se tarjoaa kehittämisalustan jäsenille, jotka sitoutuvat sen arvoihin ja päämääriin. Jäseniksi onkin liittymässä joukko alueen muita matkailuyrittäjiä, joiden yhteistoimintaa on tarkoitus kehittää. Ne saavat käyttöönsä osuuskunnan resursseja, kuten yhteismarkkinointia, ja nyt aluksi muun muassa osuuskunnan hankkimia sähköpölyyriä asiakkailleen. Myös kollegiaalinen tuki on tärkeää: tutustutaan paremmin ja uskalletaan puhua alan haasteellisistakin asioista. Osuuskunta tulee tarjoamaan myös yksityishenkilöille työmahdollisuuksia erityisesti vilkkaana matkailukautena kesällä. www.saimaacoop.fi

OSKU – Yrittäjänä osuuskunnassa -hanke toimi 1.1.2016 - 30.4.2018. Sitä hallinnoi Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin Mikkelin toimipiste ja osatoteuttajana oli Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun Pienyrityskeskus. Hanketta rahoittivat Euroopan unionin sosiaalirahasto ja Etelä-Savon ELY-keskus.

Teksti Marja Enbuska |
Kuva Skills Finland, Arttu Rantakoski

Suomalaisessa koulutuspolitiikassa on 2000-luvulla tapahtunut muutoksia, kun koulutuspolitiikka on tavoitellut säästöjä ja keskittämistä. Meneillään ollut politiikka on vaikuttanut ammatillisen koulutuksen järjestämiseen maaseutualueilla muun muassa siten, että koulutuksen saavutettavuudessa ja valinnanmahdollisuuksissa on alueellisia eroja.

Maaseudun ammatillisen koulutuksen järjestämiseen vaikuttavia tekijöitä

Ruralia-instituutissa koottiin syksyllä 2017 raportti, jossa käsiteltiin ammatillisen koulutuksen nykytilaa ja tulevaisuutta maaseutualueilla. Raportissa tarkastellaan kolmen esimerkkimaakunnan eli Etelä-Pohjanmaan, Pohjois-Pohjanmaan sekä Pohjois-Karjalan kautta maaseudun ammatillisen koulutuksen tilannetta. Lähdeaineistona käytettiin asiakirjatietoja, tilastoja ja haastatteluja. Haastattavina oli ammatillisten oppilaitosten johtotason henkilöitä.

Ammatilliset oppilaitokset ovat merkittäviä alueen eläväisyyden kannalta, sillä niiden kautta paikallisiin yrityksiin saadaan uusia työntekijöitä ja kuntaan asukkaita. Kaikissa haastatteluissa tulikin selvästi esille se, että oppilaitokset tekivät paljon ja monipuolista yhteistyötä työelämän ja paikallisten yritysten kanssa. Tämä nähtiin keinona varmistaa alueen työvoiman saatavuus ja oppilaitokset arvioivat rooliansa tässä työssä merkittäväksi.

Toisaalta jokaisessa maakunnassa toistui sama ongelma eli kuinka saada ammatillisiin oppilaitoksiin riittävästi uusia opiskelijoita. Tähän vaikuttaa paitsi pienenevä nuorisoluokka myös se, että kaikki alat eivät ole nuorten suosiossa, vaikka niissä olisikin tarvetta työvoimalle. Haastatteluista tuli esille myös

huoli kehityksestä, jossa koulutus jatkaa keskittymistä maakuntakeskuksiin reuna-alueiden kustannuksella. Maakuntakeskuksissa ammatillisen koulutuksen opetustarjonta oli monipuolisinta, vaikka koulutuslinjoja löytyykin eri toimipisteistä eri puolilta maakuntia. Tällä on vaikutusta koko alueen eläväisyyteen.

Raportin haastatteluissa mielipiteet vuonna 2018 voimaan tullutta ammatillisen koulutuksen reformia kohtaan vaihtelivat. Osan mielestä mediassa annettu kuva siitä, että koulutus reformin myötä siirtyisi enemmän työpaikkojen vastuulle, on virheellinen. Haastatteluissa todettiin, että monella koulutuslalla on tehty pitkään läheistä yhteistyötä paikallisten yrittäjien kanssa ja iso osa opiskelusta tapahtuu jo nyt työpaikoilla. Toisaalta osassa haastatteluissa oltiin huolestuneita juuri siitä, ovatko paikalliset yritykset sitoutuneita ottamaan tulevaisuudessa vastaan suuremman määrän harjoittelijoita. Huolta aiheutti myös erityisopiskelijoiden kasvanut määrä. Suurimpina tulevaisuuden haasteina pidettiin rahoitusjärjestelmän uudistumista, yksikköhintojen leikkaamisesta johtuvaa resurssipulaa sekä sitä, että reformissa osa vaikuttavuusrahoituksesta koostuu muun muassa oppilaiden työllistymisestä. Pie-

nemmällä paikkakunnilla tai suuren työttömyyden alueilla kyseinen indikaattori asettaa oppilaitoksille uudenlaisia vaatimuksia. Haastatteluissa oltiinkin huolestuneita siitä, millä tavalla tiukassa taloudellisessa tilanteessa on mahdollista pitää yllä maakunnissa toimivaa ammatillisen koulutuksen verkostoa. Toisaalta haastattelujen perusteella tuli vaikutelma oppilaitosten henkilökunnasta, jolta löytyy uskoa koulutuksen kehittämiseen ja säilymiseen maaseutualueilla tulevaisuudessakin. Tästä oli osoituksena esimerkiksi se, kuinka reformin tavoitteisiin ja muuttuvaan ympäristöön oli valmistauduttu oma-aloitteisesti jo ennen valtakunnallisia koulutusta koskevia poliittisia päätöksiä.

Enbuska Marja: Ammatillisen koulutuksen tila ja tulevaisuus maaseutualueilla, Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti, 2018, Raportteja 176.

Raportti on osa Maaseutupolitiikan neuvoston Osaaminen ja työllisyys -verkoston (OTE-verkosto) toimintaa, jota toteuttavat yhteistyössä Helsingin yliopiston Ruralia-instituutti, Turun yliopiston Brahea-keskus sekä opetus- ja kulttuuriministeriö.

Teksti Mari Pohja-Mykrä

ERÄTALOUSTE VETOVOIMAA MAASEUDUN HYVINVOINTIIN

Suomalainen erä – metsästys, kalastus ja suurpetojen katselu – tuottaa yhteiskunnassamme merkittävää hyvinvointia. Elämäntapana ja harrastuksena erä tarjoaa sosiaalista, psyykkistä ja fyysistä hyvinvointia ja pitää syrjäisemmät seudut virkeinä. Erän tuotteistaminen tuo erätalouden kautta merkittävää taloudellista arvoa ja vaikutuksia yhteiskuntaan.

Erätalous käsittää metsästyksen, vapaa-ajankalastuksen ja suurpetojen katselu- ja kuvaustoimintaan perustuvat matkailutuotteet ja -palvelut, sekä näiden alojen jatkojalostustuotteet ja harrastusvälineet. Erätalouden ensisijainen vetovoimatekijä ja eräyrittäjyyden perusresurssi on saalis: metsästettävä riistaeläin, kalastettava kala tai kuvattava suurpeto.

Hyvinvoiva ja vetovoimainen luonto muodostaa erätalouden toimintaympäristön ja tukee laadukasta erätalouden tuotetta. Eläinkantojen kestävä hallinta, vesistöjen kunnostus vaelluskaloille, riistan elinympäristöjen kunnostus sekä erätalouden tarpeiden huomioiminen metsätalouden päätöksenteossa ja maankäytön hallinnassa tukevat erätalouden tuotteiden ja palveluiden kehittämistä.

Erätalous vaikuttaa

Ruralia-instituutin toteuttamassa ja Valtioneuvoston rahoittamassa *Erätalouteen liittyvän liiketoiminnan nykytila ja kehittämis-*

edellytykset -hankkeessa selvitettiin erätalouden taloudellinen vaikutus sekä erätalouden liiketoiminnan kehittymisen mahdollisuudet ja haasteet.

Erätalous tuottaa hyvinvointia paikallisella tasolla osaamisen, innovaatioiden, verkostojen ja monimuotoisuuden valjastamisen kautta. Alueellisella tasolla eräyrittäjyys laajentaa alueen palvelutarjontaa paikallisille ja tuo kotimaisia ja ulkomaisia asiakkaita alueelle; samalla kulkeutuu alueelle taloudellista hyvinvointia, mikä tukee myös harvempaan asuttujen seutujen elinvoimaa. Kansallisella tasolla suomalaista eränkävintä ja luontoa voidaan tuotteistaa korkeinkin jalostusasteen tuotteiksi ja siten edistää suomalaisen eränkävinnän ja luonnon vientiä ulkomaille.

Tunnistuneita erämatkailuyrityksiä toimii metsästysmatkailun parissa 226 kappaletta, kalastusmatkailussa 511 kappaletta ja suurpetojen katselu- ja kuvausmatkailussa 45 kappaletta. Erämatkailun vuotuinen liikevaihto on noin 34 miljoonaa euroa ja välitön työllisyysvaikutus noin 1440 henkilöä. Erämatkailun liikevaihto on ollut kasvussa viimeisen seitsemän vuoden ajan, keskimääräinen vuotuinen kasvu sektorista riippuen on ollut 1-13,2 %.

Erätalouden harrastusvälineiden valmistus ja myynti sekä jatkojalostus ovat merkittävää elinkeinotoimintaa. Suomalainen eräharrastus aikaansaa vuositasolla vähintään 480 miljoonaa euroa verollista myyntiä. Harras-

tusvälineiden ja jatkojalostustuotteiden osalta tulevaisuus näyttää kasvusuuntaiselta; esimerkiksi vapaa-ajankalastajat arvioivat kulutuksensa lisääntyvän seuraavan viiden vuoden aikana.

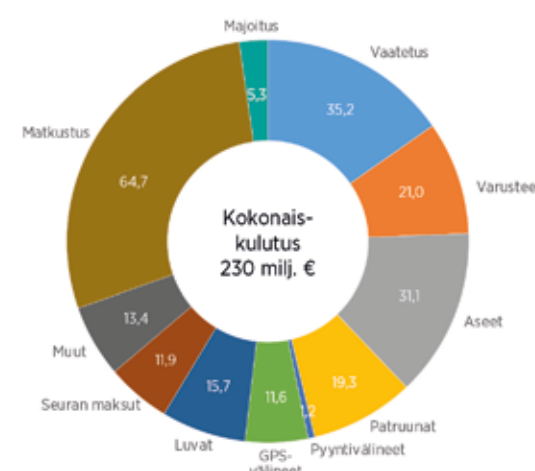
Suomalaista erää viedään ulkomaille

Suomalaisuus on hyvin keskeinen lisäarvoa tuottava tekijä erätalouden yritystoiminnassa ja siten erätalous ammentaa voimansa suomalaisista elementeistä; laadusta, teknologisesti osaamisesta, turvallisuudesta, luotettavuudesta ja eksoottisuudesta, mutta myös yritysten vahvasta osaamisesta ja pitkästä luontokokemuksesta.

Suomalainen luonto tarjoaa eksoottisen toimintaympäristön, jossa on mahdollista tuotteistaa paitsi eläimistö ja kasvisto, niin myös hiljaisuus, puhtaus, kylmyys ja pimeys. Tutkimuksessa tunnistettiin maailmanlaajuisia luontomatkailun megatrendejä, jotka vaikuttavat erätalouden kehittämiseen. Suomalainen erätalous on elinvoimainen osa arvoverkostojansa niin kotimaassa kuin ulkomaillakin, mutta vaatii tunnistumiseen ja kehittyäkseen yritysten ja kehittäjäorganisaatioiden yhteistyötä ja markkinointiapua. Erämatkailun integroiminen luontevaksi osaksi luontomatkailua on perusedellytys aineellisen ja aineettoman markkinointituen saamiseksi.

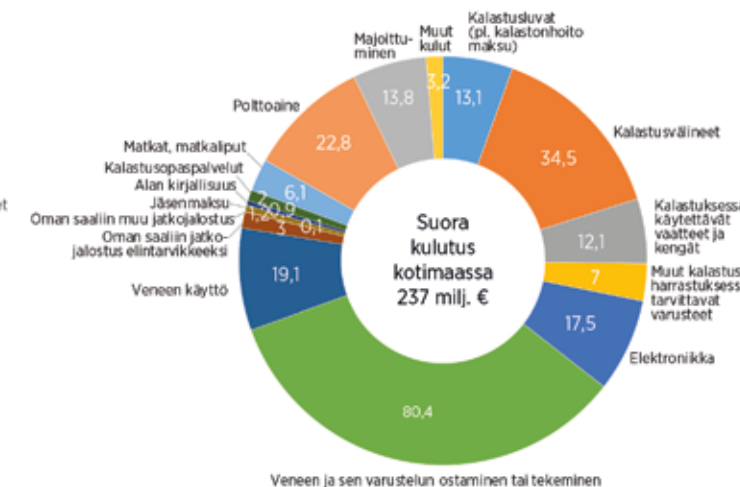
Metsästäjät käyttävät rahaa harrastukseensa, vuosittainen suora kulutus on 230 milj. €

1000 € vuodessa
Arvio perustuu aiempiin tutkimuksiin.

Vapaa-ajankalastajat käyttävät rahaa harrastukseensa. Kalastonhoitomaksun maksaneiden kalastajien vuosittainen suora kulutus on 249 milj. €.

1354 € vuodessa **948 €** vuodessa

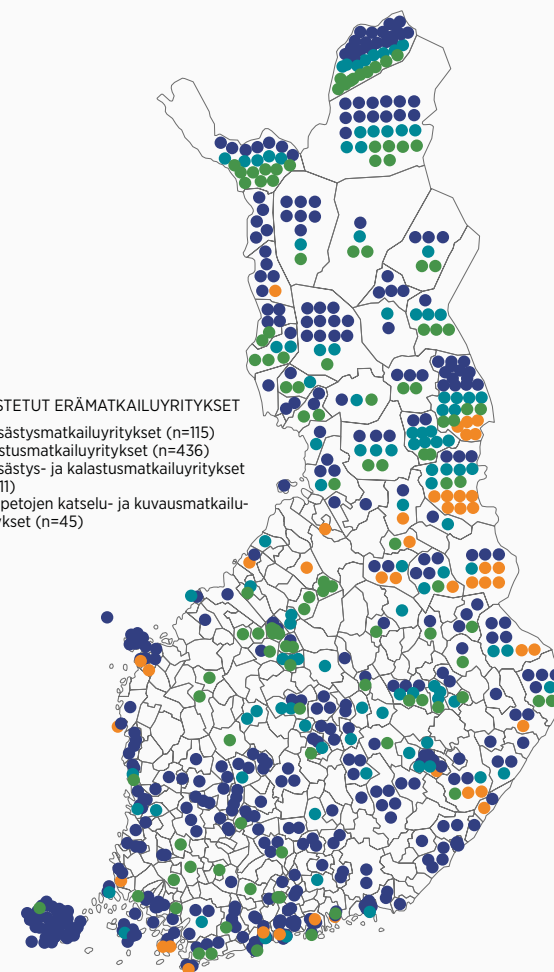

TUTKIMUKSEN AINEISTO JA MENETELMÄT

- Tutkimuksessa on tehty laaja katsaus aikaisempaan tutkimukseen eräyrittäjyydestä.
- Resurssipohjaisen arvoketjuanalyysin pohjalta on haastateltu erätalouden yrittäjiä (n=11), ja suunnattu kattava yritys kysely erämatkailun yrittäjille (n=165).
- Vapaa-ajankalastajille on suunnattu rahan käyttö kysely harrastusväline- ja jatkojalostustuotteiden verollisen myynnin selvittämiseksi.
- Erätalouden aluetaloudellisen vaikuttavuuden esille tuomiseksi on toteutettu tapaustutkimus Tornionjoen alueen kalastusmatkailusta.
- Erätalouden kehittämisen mahdollisuuksia ja haasteita on kerätty teemoittaisissa työpajoissa kotimaisilta erätalouden asiantuntijoilta.

TUNNISTETUT ERÄMATKAILUYRITYKSET

- metsästysmatkailuyritykset (n=115)
- kalastusmatkailuyritykset (n=436)
- metsästyksen ja kalastusmatkailuyritykset (n=111)
- suurpetojen katselu- ja kuvausmatkailuyritykset (n=45)

Erämatkailun taloudellinen merkitys korostuu syrjäisillä seuduilla, missä uusien työpaikkojen synnyttäminen on haastavaa.

ERÄTALOUSTE VAIKUTTAA.

Metsästysmatkailu

Lkm 266
Liikevaihto 9,5 milj. €
Työllisyys 397 htv

Kalastusmatkailu

Lkm 511*
Liikevaihto 20,9 milj. €
Työllisyys 935 htv

* Manner-Suomi

Suurpetojen katselu- ja kuvausmatkailu

Lkm 35*
Liikevaihto 3,2 milj. €
Työllisyys 105 htv

* pl. hylkeiden katselu- ja kuvausmatkailu

Julkaisu

Pohja-Mykrä Mari, Matilainen Anne, Kujala Susanna, Hakala Outi, Harvio Viktor, Törmä Hannu, Kurki Sami (2018) Erätalouteen liittyvän yritystoiminnan nykytila ja kehittämis- edellytykset, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 40/2018, s.203.

Yrttejä luomujuustoihin.

bijoFARM on tuotteistanut omat luomuruusut kahvi- ja teehetkiin sekä monipuolisiksi tuotteiksi.

Teksti ja kuvat Hanna-Maija Väisänen ja Birgitta Partanen

Lähde luomun matkaan

Tämän päivän kuluttajia puhuttelee hyvinvointi, aitous, luonnollisuus, yksilöllisyys sekä eettisyys, ekologisuus ja vastuullisuus. Luomutuotteet ovat vastaus moniin tämän päivän kulutustrendeihin ja luomutuotteiden kysyntä kasvaakin voimakkaasti globaalisti, minkä

seurauksena luomubrändi on kansainvälisesti jo hyvin tunnettu. Luomu liitetään vahvimmin elintarvikkeisiin ja kosmetiikkaan, mutta sen brändiarvoa olisi mahdollista hyödyntää laajemmin ja monipuolisemmin erilaisissa matkailijoille suunnatuissa palveluissa.

Bio-Hofkäserei Fürstenhof valmistaa luomujuustoja ja heidän luomujuustokurssit ovat suosittuja.

”Luomumatkailu” liitetään tyypillisesti luomumaatiloihin ja siellä tapahtuviin aktiviteetteihin osallistumiseen. ”Luomumatkailu” pohjautuu maaseutumatkailuun ja ekomatkailuun. Maaseutumatkailu on yksi matkailun erityismuoto, jonka vetovoima pohjautuu maaseutuympäristöön ja sen suomiin aktiviteettimahdollisuuksiin. ”Luomumatkailu” voi olla kuitenkin paljon muutakin kuin maatalouden ympärille rakennettua matkailutoimintaa. Maailmalla tällä hetkellä luomukytkeytyy erityisesti matkailuun, jossa keskiössä ovat terveellisyys, rentoutuminen, kulttuuri ja gastronomia.

Etelä-Savossa on vahvaa ja monipuolista sekä laajamittaista luomupuutarhatuotantoa, -kotieliäntuotantoa, luomujatkojalostusta ja lisääntyvää kiinnostusta metsien luomuserifiointiin ja sen kaupalliseen hyödyntämiseen. Metsistä saatavan luomustatuksen omaavilla uusilla tuotteilla ja luomumetsien kytkemisellä matkailuun voitaisiin saada uutta kasvua myös luomualalle. Etelä-Savon matkailu perustuu puhtaaseen järviluontoon ja aitoon maaseutuun, joihin luomu voisi kytkeytyä luontevasti.

Matkailu ja luomu on menestyksekkäästi yhdistetty esimerkiksi Itävallassa Salzburgerlandin alueella, missä on luotu yhteinen brändi ja markkinointialusta ”BioParadies SalzburgerLand” Bio-Austrian luomuserifioiduille tiloille, hotelleille, ravintoloille, majoituspaikoille ja maatiloille. Lähde luomu matkaan- hanke kävi yhdessä yrittäjien kanssa tutustumassa, miten luomu näkyy matkailussa Itävallassa. Tyypillisesti luomun ja matkailun yhdistäminen on lähtenyt liikkeelle luomumaatilasta. Maatilan toimintaa on kehitetty matkailuun ja luomu on haluttu osaksi liiketoimintakonseptia. Esimerkiksi bijoFARMin yrittäjä hyödyntää omaa luomuruusutarhaa kahvilakonseptissaan. Luomun ympärille on kehitetty myös ohjelmalveluja: esimerkiksi Bio-Hofkäserei Fürstenhofin luomujuustokurssit ovat hyvin suosittuja.

LUKEN ja Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin toimesta Etelä-Savoa herätellään luomun matkailulle tarjoomiin mahdollisuuksiin. Vuoden alusta on alkanut hanke ”Lähde luomun matkaan - Luomun lisäarvon hyödyntäminen Etelä-Savon matkailuyritysten liiketoiminnassa”, jossa tavoitteena on lisätä luomun ja luomubrändin käytettävyyttä matkailussa Etelä-Savossa. Hankkeessa innovoidaan, tuotteistetaan ja pilotoidaan yhdessä alueen matkailualan, ruokaketjun ja luonnon-tuotealan yritysten kanssa matkailutuotteita ja -palveluita, joissa luomu on houkuttelevasti mukana. Hanketta rahoittavat Etelä-Savon maakuntaliitto/Euroopan aluekehitysrahas- to (EAKR), Mikkelin seudun kunnat, Juvan kunta, MUC ja yritykset. Projektia hallinnoi Luonnonvarakeskus. Projektin kesto on 1.11.2017–30.10.2019.

Ruralia-instituutin uusi johtokunta

Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan dekaani Ritva Toivonen on asettanut Ruralia-instituutin johtokunnan kaudelle 1.4.2018 – 31.3.2022.

Johtokuntaan kuuluu kaksitoista (12) jäsentä, joilla on henkilökohtainen varajäsen.

Johtokunnan jäsenistä kaksi edustaa kummankin toimipaikan alueita ja kaksi muita keskeisiä yhteistyötahoja. Viisi jäsentä edustaa Helsingin yliopistossa instituutin toiminnassa keskeisesti esiintyviä aloja. Instituutin henkilöstö valitsee keskuudestaan kaksi jäsentä, yhden kummastakin toimipaikasta. Lisäksi johtokunnassa on maatalous-metsätieteellisen tiedekunnan opiskelijoita edustava varsinainen jäsen ja hänellä varajäsen, joka edustaa valtiotieteellisen tiedekunnan opiskelijoita. Opiskelijajäsenet valitsee Helsingin yliopiston ylioppilaskunta (HYY) ja heidän toimikautensa on kahden vuoden pituinen.

Johtokunnan puheenjohtajana toimii dekaani Ritva Toivonen.

Jäsen: professori Sami Moisio (matemaattis-luonnontieteellinen tdk)

Varajäsen: professori Niklas Jensen-Eriksen (humanistinen tdk)

Jäsen: (Kestävyystieteen instituutti HELSUS, henkilöä ei vielä valittu)

Varajäsen: professori Maria Fredriksson-Ahomaa (eläinlääketieteellinen tdk)

Jäsen: professori, varajohtaja Anne Toppinen (maatalous-metsätieteellinen tdk, metsätieteiden osasto)

Varajäsen: professori Mikko Tolonen (HELDIG Helsinki Centre for Digital Humanities)

Jäsen: lehtori Kari Vesala (valtiotieteellinen tdk)

Varajäsen: dekaani, professori Johanna Mäkelä (kasvatustieteellinen tdk)

Jäsen/varajäsen: vanhempi tutkija Toni Ryyänen (Ruralia-instituutti, Mikkelin toimipaikka)

Jäsen/varajäsen: vanhempi tutkija Hanna Tuomisto (Ruralia-instituutti, Mikkelin toimipaikka)

Jäsen/varajäsen: tohtorikoulutettava Katja Rinne-Koski (Ruralia-instituutti, Seinäjoen toimipaikka)

Jäsen/varajäsen: tutkijatohtori Aapo Jumppanen (Ruralia-instituutti, Seinäjoen toimipaikka)

Jäsen: vs. maakuntajohtaja Antti Saartenoja 31.12.2019 saakka (Etelä-Pohjanmaan liitto)

Varajäsen: johtaja Jarkko Huovinen (Suomen kuntaliitto ry, Alueet ja yhdyskunnat)

Jäsen: neuvotteleva virkamies Sanna Sihvola (MMM/Maaseudun kehittämissyksikkö)

Varajäsen: aluejohtaja Antti Heikkilä (Suomen metsäkeskus, Kaakkoinen palvelualue Mikkeli)

Jäsen: kaupunginjohtaja Timo Halonen (Mikkelin kaupunki)

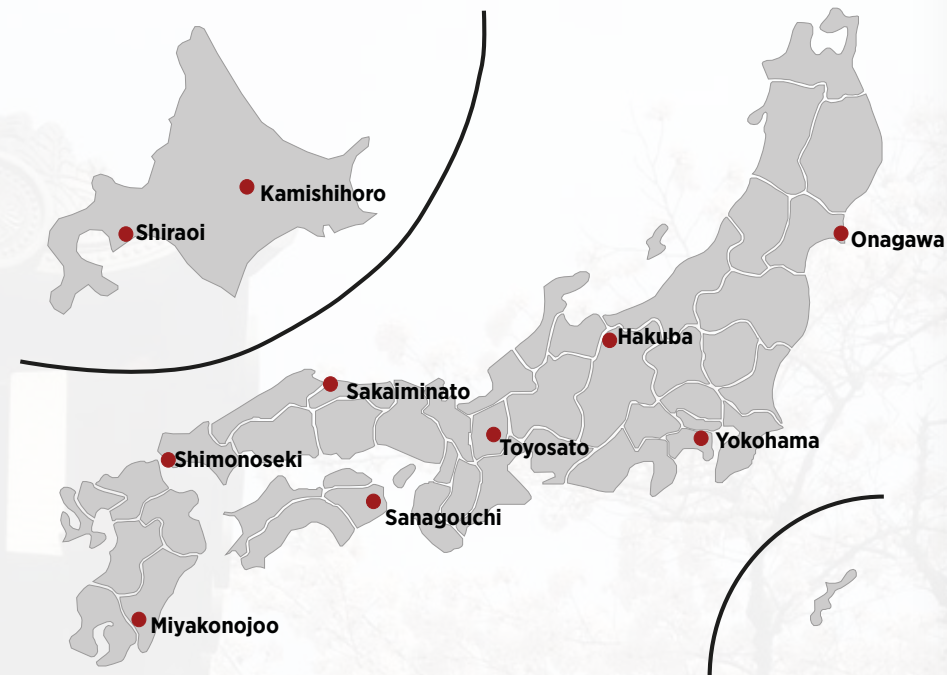
Varajäsen: hallintojohtaja Ari Liikanen (Mikkelin kaupunki)

Jäsen: elinvoimajohtaja Erkki Välimäki (Seinäjoen kaupunki)

Varajäsen: sivistys- ja hyvinvointijohtaja Heikki Vierula (Seinäjoen kaupunki)

Jäsen: opiskelija Hilla Laakkonen (maatalous-metsätieteellisen tdk:n opiskelijat)

Varajäsen: (valtiotieteellisen tdk:n opiskelijat, henkilöä ei vielä valittu)

Teksti Torsti Hyyryläinen & Saana Santalahti

Japanin kotiseutulahjoitus – *furusato noozei* – kaupunkien ja maaseutujen toimijoiden vuorovaikutuksena

Japani on monella tavalla kiinnostava maa. Julkisutta ovat saaneet uutiset japanilaisen yhteiskunnan väestörakenteen ongelmista, ikääntymisestä ja nuorten haluttomuudesta perustaa perhettä. Japani onkin maailman nopeimmin väestöään menettävä maa. Sen väkiluku (nykyisin 127 miljoonaa) kääntyi laskuun vuonna 2008, eikä kasvua ole lähi-vuosikymmeninä näköpiirissä.

Toinen Japanin kehityksen tunnusomaisen piirre on ollut väestön keskittyminen kaupunkimaisiin yhdyskuntiin. Laskevan väestökehityksen ja aluekehityksen suhde on kiperä ongelma, jota Japanissa on vakavasti pohdittu. Pääministeri, liberaalidemokraatti Shinzo Aben johdolla aluepolitiikkaan on etsitty uusia toimintamalleja. Niiden yhteisenä nimittäjänä voidaan pitää pyrkimystä tukea alueellisesti kestävää kehitystä ja paikallista elinvoimapolitiikkaa.

Yksi uuden paikkaperustaisen politiikan esimerkki on Japanissa kotiseutulahjoituksena – *furusato noozei* – tunnettu järjestelmä, joka otettiin käyttöön noin kymmenen vuotta sitten. Järjestelmän kautta kansalaiset voivat osoittaa paikallishallinnolle vapaaehtoisen rahalahjoituksen, joka on pienen omavas-

tuun ylittävältä osalta henkilöverotuksessa verovähennyskelpoinen. Lahjoittajat voivat valita vastalahjan. Lahjoituksia tehtiin vuonna 2016 noin 2,1 mrd. euron arvosta.

Hyyryläinen ja Santalahti tarkastelevat artikkelissaan (Japanin kotiseutulahjoitus – *furusato noozei* – kaupunkien ja maaseutujen toimijoiden vuorovaikutuksena, Maaseudun uusi aika -lehti 1/2018) *furusato noozei* perusteita ja kehitystä, erittelevät ihmisten motiiveja lahjoitusten tekemiseen sekä tarkastelevat järjestelmää kaupunkien ja maaseutujen toimijoiden välisen vuorovaikutuksen näkökulmasta. Kyseessä on japaninkielisiin artikkeleihin sekä Japanissa kansalaisille ja hallinnolle tehtyihin kyselyihin perustuva empiirinen analyysi. *Furusato noozei* löytyy toistaiseksi hyvin vähän englanninkielistä materiaalia.

Furusato noozei on sosiaalinen innovaatio ja käytäntö, jossa modernin yhteiskunnan monipaikkaisuus yhdistyy kiinnostavalla tavalla digitaaliseen alustatalouteen ja kotiseututunteeseen. Japanin esimerkin tarkastelu antaa aineksia keskusteluun uusista menettelytavoista, joilla voitaisiin edistää alueellisesti kestävää kehitystä.

Lue artikkeli: <http://www.mua-lehti.fi/furusato-noozei>

Kuva Linda Tammisto

Ruralian juhlavuoden valokuvauskilpailu käynnissä!

30-vuotisjuhlavuotensa kunniaksi Ruralia-instituutti järjestää erityisesti Helsingin yliopiston opiskelijoille ja henkilökunnalle suunnatun valokuvauskilpailun teemalla ”Maaseudut ja kaupungit – yhdessä kestävämpiä”.

Ruralia-instituutti on toiminut maaseudun ja kaupunkien tutkimuksen sekä vuorovaikutuksen aallonharjalla jo 30 vuotta! Nyt haluamme herätellä erityisesti yliopistolaisia

pohtimaan sekä ilmentämään kaupungin ja maaseudun monimuotoista suhdetta sekä ajatusta ”Kuinka maaseudun ja kaupungin välinen suhde näyttäytyy juuri sinulle?”

Kilpailu on avoinna 30.9.2018 saakka.

Kilpailun tarkemmat ohjeet löytyvät täältä <https://www.helsinki.fi/fi/ruralia-instituutti/ruralia-instituutin-valokuvauskilpailun-esittely-ja-saannot>

Valtakunnallinen maaseutututkijatapaaminen elokuussa Mikkeliissä

Vuoden 2018 valtakunnallinen maaseutututkijatapaaminen järjestetään 30.–31.8.2018 Mikkeliissä. Maaseudun uusi aika ry järjestää seminaarin yhdessä 30 vuotta täyttävän Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin kanssa.

Tapaamisen teema on Maaseudut ja kaupungit – yhdessä kestävämpiä? Maaseutujen ja kaupunkien rooleista ja tehtävistä kestävästä tulevaisuuden rakentajina keskustellaan yh-

teistyötä tehden, ei vastakkaisuuksia rakentaen.

Tapahtumapaikkana on Mikkelin yliopistokeskuksen kampus.

Lisätietoja ja linkki ilmoittautumiseen:
www.mua.fi/maaseutututkijatapaaminen-2018/

Ruralia mukaan digiaineistojen tutkimuskäyttöpilottiin

Ruralia on yhdessä Helsingin yliopiston Humanistisen tiedekunnan ja muutamien muiden yliopistojen yksiköiden kanssa lähdössä mukaan Kopioston ja Kansalliskirjaston sopimaan määräaikaiseen kokeiluun, jonka tarkoituksena on testata ja kehittää **digi.kansalliskirjasto.fi** -palvelussa tarjolla olevien digitaalisten sanomalehti- ja aikakauslehtiaineistojen tutkimuskäyttöä.

Kokeilussa Ruralian tutkijat pääsevät käyttämään uudempaa (vuoden 1929 jälkeen julkaistua) tekijänoikeuden alaista aineistoa. Pilotti kestää vuoden 2019 loppuun asti. Sen aikana kerätään kokemuksia palvelun käytöstä ja pohditaan aineistojen käytettävyyttä monitieteisen tutkimuksen ja tutkijoiden näkökulmasta.

Kiinalaisen jamssin terveys-
vaikutukset tutkimuskohteena

Terveysvaikutteinen ja luonnonmukainen ruoka on kuluttajien suosiossa. Terveysvaikutusten ohella kuluttajalle tärkeää on ruoan maku, sen koostumus ja myös ulkonäkö. Luonnonaineiden prosessoinnin tutkimus avaa elintarviketeollisuudelle mahdollisuuksia kehittää uusia terveysvaikutteisia ja houkuttelevia elintarvikkeita. Tutkimuksessa, joka on toteutettu yhteistyönä Henanin yliopistossa Kiinassa sekä Readingin yliopistossa Iso-Britanniassa ja on seurausta apulaisprofessori Fanyi Man Visiting Scholar -vierailusta Ruralia-instituutissa, on tutkittu kiinalaisen jamssimukulan (Dioscorea opposita, Thunb.) musiini-polysakkarideja ja niiden prosessointiominaisuuksia.

Kiinalainen jamssi kuuluu perinteiseen kiinalaiseen lääketieteeseen ja sen suotuisat terveysvaikutukset on tunnettu Aasiassa yli 2000 v ajan. Perinteisesti jamssia on käytetty mm. anoreksian, kroonisen ripulin ja diabeteksen hoitoon. Kiinalaisen jamssimukulan musiini on hyttelömäistä tai hydrokolloidista runsashiilihydraattista glykoproteiinia, jolla on vahvoja vuorovaikutuksia polysakkaridien ja proteiinien kanssa. Näiden ominaisuuksien vuoksi ja luonnonaineena se soveltuu hyvin prosessoitavaksi ja sellaisten elintarvikkeiden kehittämiseen, joilla on erityisvaatimuksia.

Tässä viimeisimmässä tutkimuksessa selvitettiin entsyymikäsitteilyjen vaikutusta kiinalaisen jamssimukulan musiinipolysakkarideihin. Entsymaattinen hydrolyysi muutti sekä polysakkaridein rakennetta että fysikokemiallisia ominaisuuksia. Tutkimuksessa analysoitiin mm. musiinipolysakkaridien rakennetta, viskositeettia, partikkelikokoa sekä pintarakenteita. Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää mm. elintarvikkeiden sivuvirtojen tuotekehityksessä.

Lisätietoja artikkeleissa:

Ma F, Wang D, Zhang Y, Li M, Qing W, **Tikkanen-Kaukanen** C, Liu X, Bell AE. Characterisation of the mucilage polysaccharides from Dioscorea opposita Thunb. with enzymatic hydrolysis. *Food Chem.* 2018 Apr 15;245:13-21. doi: 10.1016/j.foodchem.2017.10.080. Epub 2017 Oct 16. PMID: 29287353.

Ma F, Zhang Y, Yao Y, Wen Y, Hu W, Zhang J, Liu X, Bell AE, **Tikkanen-Kaukanen** C. Chemical components and emulsification properties of mucilage from Dioscorea opposita Thunb. *Food Chem.* 2017 Aug 1;228:315-322. doi: 10.1016/j.foodchem.2017.01.151. Epub 2017 Feb 2. PMID:28317729.

Ma F, Zhang Y, Wen Y, Yao Y, Zhu J, Liu X, Bell A, **Tikkanen-Kaukanen** C. Emulsification properties of polysaccharides from Dioscorea opposita Thunb. *Food Chem.* 2017 Apr 15;221:919-925. doi: 10.1016/j.foodchem.2016.11.073. Epub 2016 Nov 24. PMID: 27979295.

Muisteltuja kulutuskokemuksia: nostalgiaa,
lähimenneisyyttä ja perinteiden jatkuvuutta

Nostalgiset kokemukset nousivat kulutustutkimuksen kiinnostuksen kohteiksi 1990-luvun alussa. Nostalgia suuntautuu tyypillisesti kaukaiseen menneisyyteen: se on määritelty kulutustutkimuksessa mieltymykseksi kokemuksiin, jotka liittyvät läheisiin ihmisiin, esineisiin, asioihin tai paikkoihin. Nostalgian lisäksi ihmisten kokemukset liittyvät muihinkin ajallisiin kehyksiin, joita on tarkasteltu vain niukasti kirjallisuudessa. Tarkastelimme tutkimuksessamme nostalgisiksi määriteltävien ja muiden muisteltujen kokemusten eroja erilaisten ajallisten kehysten avulla. Aineistona hyödynsimme kuluttajilta kerättyjä (n=480) tekstimuotoisia kokemusten kuvauksia, jotka liittyivät arkisiin tuotteisiin eli tutkimuksemme tapauksessa Airamien termospulloihin. Tutkimusotteemme oli aineistolähtöinen ja tulkinnallinen. Tulosten mukaan kuluttajat hyödyntävät neljää ajallista rakennetta kuvatessaan muistelemiaan kokemuksia. Nämä ovat lapsuuden kokemuksiin liittyvä vahva nostalgia, nuoruuden kokemuksiin liittyvä kevyt nostalgia, lähimenneisyyden kokemusten kuvaukset sekä tulevaisuuteen suuntautuvat pohdinnat, jotka perustuvat haluun ylläpitää vaikiituneita kulutuskäytäntöjä ja -perinteitä yli sukupolvien. Ehdotamme artikkelissa käsitteellistä viitekehystä, joka on hyödynnettävissä kulutuskokemusten ajallisessa tarkastelussa ja muisteltujen kokemusten ominaispiirteiden määrittelemisessä.

Lisätietoja artikkelissa:

Ryynänen, T. & Heinonen, V. (2018) From nostalgia for the recent past and beyond: The temporal frames of recalled consumption experiences. *International Journal of Consumer Research*, 42(1), 186–194.

Muutosjoustavuus maatiloilla

Millaisia keinoja maatiloilla on vastata jatkuvaan muutokseen ja epävarmuuteen, jotka ovat tyypillisiä nykypäivän maanviljelylle? Tässä artikkelissa kysymystä tarkastellaan luomumaatilojen muutosjoustavuuden ja uudistumiskyvyn eli resilienssin kautta. Laadulliseen viljelijäaineistoon perustuvassa tutkimuksessa tarkastellaan maatilojen muutosjoustavuutta ajallisen ulottuvuuden kautta keskittymällä sekä luomuviljelyn pioneereihin että nykypäivän viljelijöihin.

Tutkimuksessa nostetaan esiin sosiaalisen pääoman rakentaminen, vuorovaikutus hallintorakenteiden kanssa, maatilaaan liittyvien perhearvojen mukaan toimiminen ja markkinainnovaatioiden kehittäminen keskeisinä muutosjoustavuutta edistävinä tekijöinä. Vaikka luomuviljelyyn liittyvät haasteet ja muutospaineet samoin kuin pioneerien ja tämän päivän luomuviljelijöiden tavat ylläpitää muutosjoustavuutta eroavatkin toisistaan, artikkeli tuo esiin myös viljelijäryhmien välisiä yhtäläisyyksiä ja haastaa luomuviljelyn konventionaalistumiskeskusteluun usein liittyvää kahtiajakoa pioneerien ja nykypäivän viljelijäidentiteettien välillä. Sen sijaan artikkelissa tuodaan esiin se, miten ajallisesta kontekstista riippumatta muutosjoustavuus edellyttää muutuvaa, hybridiä ja strategista viljelijäidentiteettiä.

Lisätietoja artikkelissa:

Herman, A., Lähdesmäki, M. & Siltaoja, M. (2018). Placing resilience in context: Investigating the changing experiences of Finnish organic farmers. *Journal of Rural Studies*, 58, 112–122.

Luomun sosiaalinen signaali myös maistuu hyvältä

Aikaisempi tutkimus on osoittanut, että ympäristöystävälliset kulutusvalinnat toimivat myös sosiaalisina signaaleina. Tutkimuksessa kuluttajien tiedostamaton halu lähettää itsestään positiivinen signaali aktivoitiin kokeellisesti ’statussanoja’ sisältävällä muistitehtävällä sekä julkisella tilanteella. Kumpikin johti luomutuotteiden suosimiseen valintatilanteissa. Mielenkiintoisin tulos liittyi kuitenkin siihen, että kuvattu arvostuksen saamisen aktivointi johti myös siihen, että luomuksi tiedetty porkkanaraaste maistui paremmalta ja herätti positiivisia makuemootioita, kuten iloa ja toiveikkautta.

Lisätietoja artikkelissa:

P. Puska, S. Kurki, M. Lähdesmäki, M. Siltaoja & H. Luomala 2018. Sweet taste of prosocial status signaling: When eating organic foods makes you happy and hopeful. *Appetite* 121:348-359.

Yhteisölähtöisen matkailun
kehittämisessä osallistumisen
mahdollistaminen ja
yhteisöllinen oppiminen
ovat avainasemassa

Artikkelissa tarkastellaan esimerkkiprojektin kautta, kuinka yhteisölähtöisen matkailun kehittämisessä erilaiset sidosryhmät ja tietopohjat saadaan kootua yhteen. Teoriausta on rakennettu rajakohteita (*boundary objects*) sekä erilaisia tietoyhteisöjä koskevan tutkimuskirjallisuuden varaan.

Tulosten mukaan erilaisten sidosryhmien ja tietopohjien linkittäminen yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi edellyttää, että jo ennen projektin käynnistymistä tunnistettaisiin sellaisia rajakohteita, jotka voivat tuoda eri tahoja yhteisen oppimisen äärelle. Tällaisia olivat esimerkkiprojektissa ideoiden priorisointiprosessi sekä 3D-visualisoinnit. Onnistuneesti suunnitellut rajakohteet ja sujuvat siirtymät niiden välillä tuovat kehittämisprojektiin osallistuville kokemuksen omistajuudesta sekä mahdollistavat yhteisöllisen oppimisen.

Rajakohteita on syytä pohtia analyttisesti jo ennen projektien aloittamista. Artikkelissa tuodaankin esille ajatus niin sanotusta rajakohdekartasta käytännöllisenä työkaluna, jonka avulla tunnistetaan jo kehittämisprojektien suunnitteluvaiheessa erilaisia yhteisöjä, niiden tietopohjia ja projektien eri vaiheissa tarvittavia rajakohteita.

Lisätietoja artikkelissa:

Matilainen, A., Suutari, T., Lähdesmäki, M., & Koski, P. (2018). Management by boundaries – Insights into the role of boundary objects in a community-based tourism development project. *Tourism Management*, 67, 284–296. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2018.02.003>

Teksti **Aapo Jumppanen**

Ruralian kandikurssilla
koulutetaan tulevia
maaseudun kehittäjiä

Helsingin yliopistossa käynnistyy keväällä 2019 monitieteinen ”Maaseudun kehittäminen” -opintojakso, jonka aikana perehdytetään opiskelijoita yli tiedekuntarajojen maaseudun kehittämisen järjestelmään ja kehittäjän työhön.

Kurssin suunnittelussa ja toteutuksessa on yhdistetty Ruralia-instituutin Seinäjoen ja Mikkelin toimipisteiden sekä Viikin kampuksen maataloustieteiden laitoksen voimavarat täydennettynä ulkopuolisilla asiantuntijoilla. Kurssin luennot toteutetaan Viikissä, mutta ne ovat videoituna saatavissa myös Moodle-oppimisympäristössä. Opintojakso tulee omalta osaltaan täydentämään Helsingin yliopiston työelämäopin-tojen tarjontaa ja suunnitteluyhteistyötä on tehty myös yliopiston urapalveluiden kanssa.

Kurssi on tarkoitettu erityisesti kandidaattiopintoja suorittaville kolmannen vuosikurssin opiskelijoille, ja sen aikana opittua voi syventää keväällä 2020 järjestettävällä maaseutututkimukseen painottuvalla maisterikurssilla tai hakeutumalla korkeakouluharjoitteluun tai kesätöihin johonkin maaseudun kehittämisorganisaatioon.

Opintojakson aikana tutustutaan kehittämisen välineisiin, kuten erilaisiin kehittämisohjelmiin, sekä maaseudun kehittäjien monipuolisiin työnkuviin. Ajankohtaiset kysymykset, kuten ilmastonmuutos, bioenergian tuotanto ja ruokajärjestelmät sekä luontoon perustuvat hyvinvointipalvelut, tulevat myös kurssin aikana tutuiksi.

Maaseudun kehittäjän työssä yhdistyvät soveltava tutkimustoiminta sekä käytännön kehittäminen, joten kurssilla tutustutaan myös monitieteisiin hanke- ja asiantuntijatyön muotoihin sekä laaditaan oma maaseudun kehittäjän osaamisprofiili. Tarkoituksena on, että kurssin suorittanut opiskelija on sinut maaseudun kehittämisen instituutioiden kanssa, tuntee omat vahvuutensa ja osaa hyödyntää oppimaansa käytännön kehittämistyössä.

Uusia kasvoja

Heidi Väliaho aloitti Ruralia-instituutin Seinäjoen toimipisteen sihteerin tehtävässä vuoden 2018 alussa. Väliaho on koulutukseltaan kulttuurituottaja amk ja hänen toimenkuvaansa sisältyy yleishallinnon tehtävien lisäksi tiedotuksellisia ja viestinnällisiä tehtäviä sekä koulutuksen ja tutkimushankkeiden tukipalveluita ja markkinointia.

RURALIAN JULKAISU-UUTUDET

Hanna-Maija Väisänen ja Sari Iivonen. **Luomuperunaa onnistuneesti ammattikeittiöihin.** Raportteja 177. 2018.

Luonnontuotealan raaka-aineiden saatavuuden parantaminen. Juha Rutanen. Raportteja 178. 2018.

Ammatillisen koulutuksen tila ja tulevaisuus maaseutualueilla. Marja Enbuska. Raportteja 176. 2018.

Miten vältän maan haitallisen tiivistymisen maatalousrenkaiden avulla? Tuomas J. Mattila ja Jukka Rajala. Raportteja 175. 2018.

Co-operative Studies in Education Curricula. Hagen Henry, Pekka Hytinkoski ja Tytti Klén. Publications 35. 2017.

SÄHKÖINEN RURALIA-LEHTI

Mikäli haluat sähköisen lehden tilaajaksi tai haluat poistua postituslistalta, niin voit ilmoittaa siitä osoitteella: ruralia-tiedotus@helsinki.fi. Ohjeet löytyvät myös Ruralia-instituutin nettisivulta: www.helsinki.fi/ruralia. Samasta osoitteesta löytyvät myös kaikki Ruralia-lehden aiemmin ilmestyneet numerot sähköisessä muodossa.

HELSINGIN YLIOPISTO RURALIA-INSTITUUTTI

Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteelliseen tiedekuntaan kuuluva erillinen laitos.

Lönnrotinkatu 7
50100 MIKKELI

Kampusranta 9 C
60320 SEINÄJOKI

www.helsinki.fi/ruralia
etunimi.sukunimi@helsinki.fi

Facebook: [@ruraliainstituutti](https://www.facebook.com/ruraliainstituutti)
Twitter: [Ruralia_UH](https://twitter.com/Ruralia_UH)

Seuraa Ruralian blogia: <http://blogs.helsinki.fi/hy-ruralia/>
Julkaisut: www.helsinki.fi/ruralia/julkaisut/julkaisut.htm